

LAAT JE GEITEN OPTIMAAL PRESTEREN!

Geiten die optimaal presteren, leveren meer rendement en bezorgen de geitenhouder meer arbeidsvreugde. – *Diane Schoonhoven, landbouwconsulent Boerenbond*

Tijdens de studiemiddag voor leden-geitenhouders van Boerenbond gaven Gerrit Koop van de Universiteit Utrecht en Toon De Bie van het adviesbureau Elda een presentatie over hoe je door het bewaken van de uiergezondheid en hygiëne en via fokkerij de prestaties van je geiten kan verbeteren. Het kiemgetal bij geiten zegt iets over de hygiëne, reiniging en de uiergezondheid. Het is dus een getal om in het oog te houden als je goed wil presteren. Door het gebruik van kunstmatige inseminatie kan je de genetica van je dieren snel verbeteren en tegelijkertijd je bedrijfsvoering gesloten houden.

Kiemgetal en uiergezondheid

Het kiemgetal geeft weer hoeveel bacteriën in de melk aanwezig zijn. Op een melkgeitenbedrijf is het kiemgetal doorgaans relatief hoog in vergelijking met dat op een melkveebedrijf. 20.000 tot 25.000 kiemen per ml melk zijn heel normaal. Melk met een te hoog kiemgetal of melk met een laag kiemgetal kan de geitenhouder een korting of juist een

.....
De beste geit komt niet
toevallig op je bedrijf terecht.
.....

toeslag op het uitbetaalde melkgeld opleveren. Vandaar dat het van belang is om een zicht te hebben op (de oorzaken van) een hoog kiemgetal. Gerrit Koop van de Universiteit Utrecht legde tijdens de studiemiddag uit dat van geiten ondertussen geweten is dat uiergezondheidsproblemen tot kiemgetalproblemen kunnen leiden. In het bijzonder coagulase-negatieve staphylococci (CNS) hebben een effect op het kiemgetal. Maar ook problemen met de hygiëne tijdens het melken, een slechte reiniging van de melkinstallatie of koeltank en een slechte koeling kunnen de oorzaak zijn van een hoog kiemgetal. Geitenbedrijven met een hoog kiemgetal beginnen daarom best met een bacteriologisch onderzoek van de tankmelk om uit te zoeken waar het probleem ligt, bij een slechte uiergezondheid of bij een slechte reiniging. Er bestaat hiervoor nog geen standaard bacteriologisch onderzoek. Indien het hoog kiemgetal te maken heeft met een slechte uiergezondheid, dan moet samen met de dierenarts gekeken worden naar het aantal uierontstekingen in het afgelopen jaar en in de afgelopen maand. Hoge percentages uierontsteking kunnen immers samenhangen met een verhoogd kiemgetal. Als richtcijfer kan je een percentage uierontstekingen op jaarbasis van minder dan 2% hanteren. Ook het aantal geiten met een onregelmatige uier is belangrijk. Het streefcijfer is dat minder dan 5% van de geiten een onregelmatige uier heeft. In de kleine helft van de dieren met onregelmatige uier heeft namelijk in het verleden een uierontsteking plaats gevonden, waardoor het kiemgetal nog steeds verhoogd kan zijn. Wanneer uierproblemen het hoge kiemgetal veroorzaken, kan het helpen om spenen te dippen. Als een bepaalde groep dieren de oorzaak is van het hoge kiemgetal, bijvoorbeeld de drachtige dieren, kan droogzetten van deze groep een oplossing zijn. Omdat het niet steeds duidelijk is welke bacteriën aan de basis liggen van het hoge kiemgetal en of ze kunnen worden behandeld

Door het gebruik van kunstmatige inseminatie kan je de genetica van je dieren snel verbeteren en tegelijkertijd je bedrijfsvoering gesloten houden.

met antibiotica, is het niet zinvol om een droogzetter te gebruiken. Het droogzetten alleen is al voldoende omdat de uier dan de nodige rust krijgt.

Melkwinning en reiniging

Wijst het bacteriologisch onderzoek op een reinigingsprobleem, dan moet naar de melkwinning gekeken worden. Gerrit Koop: "Uit ons onderzoek blijkt dat bedrijven die hun melkinstallatie elke week en hun tank elke 2 weken met zuur reinigen, een lager kiemgetal hebben. Ook is op bedrijven, waar de uiers altijd schoongemaakt worden voor het melken, het kiemgetal gemiddeld lager. Daarnaast blijkt dat bedrijven met grote koeltanks (boven 20.000 l melk) vaker met een kiemgetalprobleem zitten. Mogelijk is de capaciteit van de boiler onvoldoende om de tank steeds met voldoende warm water te kunnen reinigen. Ook de aanwezigheid van een platenkoeler op het bedrijf lijkt samen te hangen met een hoger kiemgetal, terwijl er geen relatie is aangetoond tussen de aanwezigheid van een buizenkoeler en het kiemgetal."

Controle, controle, controle

Tot slot gaf Gerrit Koop nog 3 aandachtspunten mee die elke geitenhouder in acht zou moeten nemen, ook al zijn er geen problemen met het kiemgetal: "Om kiemgetalproblemen voor te zijn, controleer je elke maand of de melktank van binnen schoon is. Gebruik hiervoor een zaklamp en controleer speciaal de uitstroomopening. Controleer daarnaast minstens tweemaal per jaar de eindtemperatuur van de hoofdreiniging met een thermometer. De eindtemperatuur moet minstens 45 °C zijn voor een goede reiniging van zowel de melkinstallatie als de koeltank. Als derde aandachtspunt controleer je minstens tweemaal per jaar of de doseerder van het reinigingsmiddel voor zowel de melkinstallatie als de koeltank de juiste hoeveelheid afmeet. Met behulp van een maatbeker kan je dit eenvoudig controleren. De toepassing van dergelijke managementmaatregelen is gemakkelijk vol te houden en kan veel problemen voorkomen. Geef er dan ook de nodige aandacht aan."

Gesloten bedrijfsvoering

Toon De Bie van het adviesbureau Elda gaf een presentatie over hoe je via fokkerij de prestaties van je geiten kan verbeteren. De melkproductieregistratie (MPR) kan hierbij een belangrijke rol spelen, omdat je zodoende over gegevens beschikt met betrekking tot liters, celgetal

en het vet- en eiwitgehalte van individuele dieren. Momenteel voert ongeveer 35% van de Nederlandse geitenhouders op regelmatige basis MPR uit. Daarnaast kan de geitenhouder via kunstmatige inseminatie (KI) een flinke stap vooruitzetten in de genetica van het bedrijf en tegelijkertijd de bedrijfsvoering gesloten gehouden. Toon de Bie: "Alleen bij de opstart van je bedrijf mag je dieren van een ander bedrijf aankopen; op dat moment kan je niet anders. Door vervolgens gebruik te maken van KI hoeft je daarna nooit meer dieren aan te kopen. Uit de praktijk blijkt dat een drachtigheidspercentage van 60% haalbaar is bij inseminatie, maar dan moeten alle

handelingen zeer secuur worden uitgevoerd. Door met een ploeg van 4 personen de inseminaties uit te voeren, kunnen ongeveer 120 geiten op een uur geïnsemineerd worden, als de ploeg goed op elkaar ingespeeld is. De kosten van inseminatie bedragen ongeveer 60 euro per geit. Daarbij komen de kosten voor bronsynchronisatie. Als deze manier van werken de genetica van de geiten verbetert en de insleep van ziekten kan voorkomen, dan is de investering zeker de moeite waard. Leen ook zeker geen bokken uit aan een ander bedrijf, want ook die kunnen ziektes op je bedrijf binnenbrengen. Vermijd bovendien insleep van ziektes via bezoekers op je

1 Waar ligt de oorzaak van een te hoog kiemgetal? Ligt het aan de uiergezondheid? Of is er een probleem bij de melkwinning? 2 Reken uit hoeveel geiten je laat dekken, want iedere opfok kost veel geld en werk.

bedrijf. In de varkenshouderij moet een bezoeker vaak eerst douchen voordat hij de stal in mag. Dat is in de geitenhouderij nog niet de gewoonte, maar het zou de insleep van ziektes wel kunnen voorkomen.”

Fokbeleid

Hoeveel geiten moet je laten dekken? Bij de berekening moet je rekening houden met het drachtpercentage en de uitval. Op een bedrijf met 1000 melkgeiten en 350 dekrijpe lammeren moeten nog ongeveer 280 melkgeiten worden gedekt als je rekent met een vervangingspercentage van 35% en 10% uitval in de opfok. Stel op basis van geregistreerde cijfers uit het verleden en doelen voor de toekomst een duidelijk fokbeleid voor je bedrijf op. Houd hierbij rekening met fokdoelen zoals gehalten en levensmelkproductie. Ook uitval, vervangingspercentage, drachtpercentage en duurmelken spelen een rol. “Weet dat de beste geit die optimaal presteert, niet toevallig op je bedrijf terecht komt maar dat jij als geitenhouder zelf de belangrijkste schakel bent”, zegt Toon de Bie.

De adviseur vindt dat op een aantal bedrijven te veel geiten bij de bok gaan en dat er te veel lammeren geboren worden. Dat betekent een verliespost. “De opfok van een geit kost ongeveer 300 euro per dier. Elk lam dat je extra aanhoudt en elke geit die je vervolgens onnodig vervangt, brengt deze extra opfokkosten met zich mee. Bovendien zijn een deel van de

lammeren bokken. Alles samen heb je een hogere infectiedruk, maar ook meer werk! Bij een te grote werkdruk kan het gebeuren dat je op piekmomenten minder secuur te werk gaat, met alle gevolgen van dien voor de resultaten op je bedrijf. Hier geldt dus maar één goede raad: reken heel goed uit hoeveel melkgeiten je best laat dekken.” ■

OORZAKEN VAN EEN HOOG KIEMGETAL

Een te hoog kiemgetal is niets anders dan te veel bacteriën in de melk.

De 4 grote boosdoeners zijn:

- De reiniging van de melkmachine is onvoldoende;
- Tijdens het melkproces komt er te veel vuil uit de omgeving in de melk;
- Te veel geiten hebben een infectie in de uier;
- De koeling van de melk is onvoldoende, waardoor gewone aantallen bacteriën kunnen uitgroeien tot te grote aantallen.